

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ХУДОЖНЯ ОБРОБКА МАТЕРІАЛІВ»

У статті проаналізовано розділ «Художня обробка матеріалів» (Паперопластика) – для студентів зі спеціальності «Технологічна освіта». Виявлено значущість та практичну цінність результатів дослідження. З'ясовано перспективи подальшої розробки даної проблематики. На підставі аналізу психолого-педагогічної, методичної літератури вивчено стан проблеми у педагогічній теорії та практиці. Розкрито суть поняття «творчі здібності». Визначено особливості взаємовпливу вікових, соціально-психологічних і суб'єктно-ціннісних чинників у розвитку творчо обдарованої особистості. Проаналізовано погляди сучасних дослідників на проблему розвитку творчої особистості студентів, виявлено основні шляхи розвитку креативності майбутніх учителів різних профілів навчання. Досліджено розвиток особистості майбутнього вчителя трудового навчання з урахуванням його індивідуальних особливостей, стану здоров'я, потреб суспільства. Розглянуто комплекс форм і методів навчання, які цілеспрямовано впливають на розвиток педагогічної креативності – творчі конкурси, індивідуальні завдання творчого характеру, аукціони педагогічних ідей, участь у студентській олімпіаді з трудового навчання, колективні творчі справи, конкурси педагогічної майстерності, вивчено життєвий шлях та творчість видатних педагогів, які досліджували методику розвитку творчого мислення в процесі вивчення трудового навчання.

Ключові слова: творчість, творчі здібності, квілінг, паперопластика, папероплетіння, креативність, інтерактивні технології.

В статье проанализирован раздел «Художественная обработка материалов» (Бумагопластика) – для студентов из специальности «Технологическое образование». Выявлена значимость и практическая ценность результатов исследования. Выяснены перспективы дальнейшей разработки данной проблематики. На основании анализа психолого-педагогической, методической литературы изучено состояние проблемы в педагогической теории и практике. Раскрыта суть понятия «творческие способности». Обозначены особенности взаимовлияния вековых, социально-психологических и субъектно-ценностных факторов в развитии творчески одаренной личности. Проанализированы взгляды современных исследователей на проблему развития творческой личности студентов, выявлены основные пути развития креативности будущих учителей разных профилей учебы. Исследовано развитие личности будущего учителя трудовой учебы с учетом его индивидуальных особенностей, состояния здоровья, потребностей общества. Рассмотрен комплекс форм и методов учебы, которые целеустремленно влияют на развитие педагогической креативности творческие конкурсы, индивидуальные задания творческого характера, аукционы педагогических идей, участие в студенческой олимпиаде из трудовой учебы, коллективные творческие дела, конкурсы педагогического мастерства, изучен жизненный путь и творчество выдающихся педагогов, которые исследовали методику развития творческого мышления в процессе изучения трудовой учебы.

Ключевые слова: творчество, творческие способности, квиллинг, бумагопластика, креативность, интерактивные технологии.

The article analyzes «Artistic treatment of materials» (Paperoplastuka) – for students who have a speciality «Technological education». It were educed meaningfulness and practical value of research results. On the basis of analysis of psycho-pedagogical, methodical literature the state of problem is studied in a pedagogical theory and practice. Essence of concept «creative capabilities» is exposed. The features of взаємовпливу of age-old, socialpsychological and subject-valued factors are exposed in development of the creatively-gifted personality. The looks of modern researchers are analysed to the problem of development of creative personality of students, the basic ways of development of creativity of future teachers of different profiles of studies are educed. Development of personality of future teacher of labour studies is investigational taking into account his individual features, state of health, necessities of society. The complex of forms and methods of studies, which purposefully influence on

development of pedagogical kreativnosti – creative competitions, individual tasks of creative character, auctions of pedagogical ideas, participating in a student olympiad from labour studies, collective creative businesses, competitions of pedagogical trade, is considered, the course of life and work of prominent teachers which investigated methodology of development of creative thought in the process of study of labour studies are studied.

Keywords: *art, creative capabilities, quilting, paperoplastuka, creativity, interactive technologies.*

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних освітніх завдань, визначених державними документами: Законом України «Про освіту», Законом України «Про загальну середню освіту», «Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті», «Концепцією загальної середньої освіти (12-річна школа)», «Концепцією національного виховання» та інших, є створення передумов для виховання особистості, здатної творчо мислити, самостійно приймати нестандартні рішення, гнучко реагувати на зміни в умовах перебудови всіх сфер життєдіяльності суспільства [Державна національна програма, 1994: с. 61].

У різні історичні періоди становлення та розвитку різноманітних технологій актуальною була проблема, пов'язана з підготовкою працівників, здатних до творчої праці. Особливо гостро питання розвитку творчості постають у тих сферах людської діяльності, де створюються (проектуються) технічні та технологічні об'єкти. Невпинний розвиток техніки, технологічних процесів і відповідне становлення проектної культури на виробництві вказували на необхідність залучення до творчої діяльності якомога більшої кількості школярів, які мають творчі здібності. А завдання вчителів – розвивати ці здібності, надавати уміння і навички, прищеплювати здатність самостійно вчитися, добуваючи ці знання, і на їх основі вирішувати творчі завдання [Савчук, 2008: с. 218].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним із перших, хто дав характеристику творчості, був Платон: «Творче мистецтво є такою здатністю, яка виступає причиною того, що раніше не було. Усе, що викликає перехід із небуття в буття, є творчість.

Отже, створення будь-яких творів мистецтва чи ремесла можна назвати творчістю, а їх створювачів – творцями» [Андреев, 2000: с. 258].

Більш глибоке дослідження питань творчості, особливостей творчої діяльності, умов формування творчої особистості почалося на межі XIX – XX століть. Великий внесок у дослідження проблем творчості внесли Г. Буш, О. Леонтьєв, К. Пігров, Я. Пономарьов, С. Рубінштейн, О. Тихомиров, П. Якобсон, Л. Яценко.

Провідні психологи визначають творчість, як діяльність людини, що перетворює природний та соціальний світ відповідно до цілей та потреб людини й суспільства на основі об'єктивних законів дійсності. Вони виділяють у своїх роботах такі умови розвитку креативності: інтерес і схильність до технічної діяльності; професійно-технічні знання; потреби в технічному осмисленні трудової діяльності з метою її раціоналізації; рухомість професійних знань, умінь та навичок; цілеспрямованість, готовність до подолання труднощів на шляху досягнення мети в галузі

технічної творчості; усвідомлення значення новаторства та винахідництва [Краткий психологический словарь, 1985: с.230].

Саме тому **метою нашої статті** є з'ясування сутності понять «творчість», «творчі здібності» та визначення шляхів, методів, умов розвитку творчих здібностей студентів під час вивчення курсу «Художня обробка матеріалів «Бумагопластика».

Виклад основного матеріалу. Поняття творчості та творчих здібностей є невід'ємними компонентами навчального процесу. Вияснимо, у чому їх суть.

Творчість – це така діяльність особистості, у результаті якої створюється щось нове, до цього ще не існуюче. Це - створення нових конструкцій, удосконалення старого, реконструкція і винахідництво [Краткий психологический словарь, 1985: с. 230]. До проблеми творчості зверталися вчені різних галузей науки. Так, І. Волков. визначає творчість, як складне і комплексне поняття, що обумовлене багатьма соціально-педагогічними передумовами [Андреев, 2000: с. 258].

В. Романець вважає, що саме в ній відбувається формування людини і саме через неї стає можливим вияв її неповторної індивідуальності. Творчість, на його думку, – це засіб самопізнання, саморозвитку людини, дивовижне дзеркало, в якому відображаються найтонші намагання й очікування, найпотаємніші її думки, вся велич її духу, її неповторного «я» [Краткий психологический словарь, 1985: с. 230].

Головною ознакою творчості найчастіше вважають новизну, визначаючи творчу діяльність як таку, що породжує щось якісно нове, позначене неповторністю, незвичністю та суспільно-історичною оригінальністю. Проте чимало вчених-психологів (Л. Рубінштейн, А. Шумілін та ін.) таку характеристику творчості вважають неповною, стверджуючи, що, елементи творчості є в будь-якій діяльності людини, що активно діючи протягом життя, вирішує чимало задач самостійно. Унаслідок такої діяльності виникає щось нове, що не існувало раніше. Тобто творчість являє собою цілеспрямовану, наполегливу працю, підпорядковану вирішенню творчих задач, що ставить життя [Лук, 1978: с.127].

В основі творчості лежить, як правило, трудова діяльність людини. Праця – єдиний засіб перетворення людини на творчу особистість. Творчі ідеї самі собою не народжуються, а виникають тоді, коли людина відчуває потребу щось змінити, удосконалити. До творчості людину спонукають як соціальні мотиви, так і фантазія, мрії. Процес творчості поєднує традиції і новаторство. Абсолютно нового у творчості не буває. Суб'єкт творчості може реалізувати свій задум, лише враховуючи результати попередньої діяльності людей, закріплені у формі традицій. Щоб створити щось нове, треба зруйнувати старе та, використовуючи окремі його конструктивні елементи, утворити нову конструкцію.

У процесі навчання для розвитку творчого потенціалу необхідно враховувати психологічні особливості творчого процесу. Як відомо, основними характеристиками творчого процесу є: новизна, здогадка, випадковість відкриття, які надають йому характер непізнаності, некерованості. Але це все відносно. З точки зору викладача, який намагається організувати творчу діяльність студентів у навчально-виховних цілях, творчий процес є об'єктивно

закономірним, пізнаним та керованим, бо для педагогічних цілей у креативності суб'єктивною є лише об'єктивна або суб'єктивна новизна [Пономарев, 1976: с. 235]. Новизна знань, які студент здобуває в процесі навчання – це суб'єктивне, бо нові і невідомі для нього факти, як правило, є відомими для викладача. Перед викладачем стоїть завдання організувати навчальну роботу студента на здобуття нових знань, тобто організувати творчий навчальний процес. Таким чином, постає проблема детермінації творчого навчального процесу особливостями якого є суб'єктивна новизна результату, суб'єктивна новизна здогадки, суб'єктивна випадковість відкриття. При цьому варто не забувати, що розвиток творчих здібностей особистості – це, насамперед, урахування на змістовому і процесуальному рівнях сутності творчого процесу [Лук, 1978: с. 127].

Великого поширення сьогодні набула проектно-технологічна форма організації навчальної діяльності. Об'єкти, що виготовляються в процесі навчання, вимагають саме творчого підходу. Вони мають бути зручними, корисними та цікавими, а це, у свою чергу, сприятиме їх конкурентоспроможності. Перед учителем технологій постає вимога бути готовим до такого виду діяльності, який не тільки має передавати знання й трудові вміння учням, а також розвивати їхні творчі здібності. Практичні вміння і володіння технологіями можуть виступати лише як засіб, але не як мета навчання, особливо в підлітковому віці. Сучасні уроки технологій повинні бути засобом розвитку в учнів сфери почуттів, естетичного смаку, розумових і творчих здібностей, тобто забезпечити загальний розвиток вихованців [Савчук, 2008: с. 218].

Отже, ми вияснили, що творчі здібності – це синтез властивостей та якостей особистості, що забезпечують успішність виконання того чи іншого виду діяльності і проявляються в особливих якостях розуму, наприклад, у таких, як спостережливість, уміння зіставляти, порівнювати та ін. Під творчістю ми розуміємо найвищу форму самостійної діяльності, активності людини, яка оцінюється за її соціальною значущістю та оригінальністю. У процесі творчої діяльності відбувається розвиток певних якостей особистості, поповнюються знання, уміння та навички, відповідно й методи навчання [Пономарев, 1976: с. 235].

З метою формування та розвитку творчої особистості студентів використовуються елементи знайомства їх з різними видами творчості, виробами декоративно-прикладного мистецтва. Під час вивчення курсу «Художня обробка матеріалів» студенти працюють у різних техніках декоративно-прикладного, образотворчого мистецтва, що сприяє підвищенню їхнього інтересу до самобутньої української культури. Для розвитку самостійності та творчих здібностей організовуємо презентації, виставки власних робіт.

Робота над цією проблемою, упровадження її у власний педагогічний досвід дали змогу переконатися в тому, що викладачі ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» плідно працюють над проблемою розвитку творчої

особистості студентів, застосовуючи нові, особистісно зорієнтовані форми та методи навчання, у яких посилено будуть використовувати творчодіяльнісний компонент. Лише в цьому разі студенти під керівництвом викладачів здобувають (а не отримують) справді необхідні знання, уміння, навички в подальшій своїй трудовій діяльності. І починати таку роботу необхідно відразу, з II-III курсів, при вивченні таких дисциплін, як «Технічна творчість», «Художня обробка матеріалів», «Основи дизайну на уроках технологій», тому що саме при вивченні цих дисциплін виникає безумовна мотивація до навчання, у межах якої студентами вивчаються актуальні проблеми педагогічної творчості, розвитку творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя засобами мистецтва та дизайну. По закінченню вивчення спецкурсів студенти складають залік, проте у зовсім незвичній, творчій формі: кожен студент повинен використовуючи різноманітні педагогічні технології, розробити творчий проект (виріб).

Під час вивчення курсу «Художня обробка матеріалів» студенти вивчають такий розділ, як «Паперопластика». Цей розділ носить практико орієнтований характер і направлений на опанування основних прийомів паперопластики. Навчання за даною програмою створює сприятливі умови для інтелектуального і духовного виховання особистості, соціально-культурного і професійного самовизначення, розвитку пізнавальної активності і творчої самореалізації студентів [Сисоєва, 2003: с. 20].

Серед великої кількості різних видів художньої, технічної, наукової творчості чільне місце належить паперопластиці. Паперопластика – це творчий процес конструювання об'ємних та напівоб'ємних форм з паперу шляхом його механічної обробки та трансформації. А саме: складання, скручування, згинання, вирізування, прорізування, гофрування, склеювання тощо.

Папероплетіння, або паперопластика, – найбільш сучасний вид мистецтва. На початку XX століття стали з'являтися перші роботи в техніці паперової пластики. Її використовували у своїх роботах як зарубіжні, так і російські художники. До кінця XX століття паперопластику визнали, як окремий вид мистецтва. У наш час паперопластику широко використовують у дизайні інтер'єрів, створенні авангардної моди та в інших напрямках.

Ця техніка дозволяє створювати напівоб'ємні і об'ємні паперові композиції, схожі зовні з барельєфом і скульптурою. Починаючи із найпростіших фігурок, методом проб і помилок зі звичайного аркуша паперу людина, без спеціальної підготовки, зможе створити цілий власний світ. Квіти, тварини, казкові герої, виконані в цій техніці, за рахунок об'єму та гри світла й тіні виглядають, як справжні твори мистецтва. Роботи складаються з окремих елементів, кожному з яких звичайними інструментами (ножиці, канцелярський ніж, клей ПВА) надається потрібні форма і об'єм. Потім елементи збираються в композицію, утворюючи цілісний образ.

Паперопластика менш трудомістка, чим аплікація, і більше нагадує скульптуру на площині, де форма створюється за рахунок об'єму, тому картини, моделі, макети виглядають, як твори мистецтв. У них відчувається простір, образ, стиль, витонченість, композиція.

Творчий процес у техніці паперопластики не тільки цікавий, а й корисний. Залучаючи студентів до такого виду продуктивної творчості, як паперопластика, розвиваємо ряд психічних процесів: мислення, пам'ять, увагу й концентрацію. Студенти через практичну діяльність краще сприймають просторове відношення навколишнього світу, аналітичне і просторове мислення, сприйняття і відтворення деталі і цілого предмета, об'єму і площини. Також вирішуються і педагогічні завдання: розвиток дрібної моторики пальців рук, увага, посидючості, старанності, охайності, знижує тривожність, підвищує самооцінку й упевненість у власних силах.

Як системна інновація, креативно-терапевтична діяльність викладача характеризується: комплексом теоретичних і практичних ідей, нових технологій; розмаїттям зв'язків із соціальними, психологічними й педагогічними явищами; відносною відособленістю від інших складників педагогічної дійсності (процесів навчання, виховання, розвитку, управління тощо); здатністю до інтеграції, трансформації [Сисоєва, 2003: с. 20].

Метою створення цього курсу [Рібцун, 2011: с. 30] є:

–ознайомити студентів з різними видами паперопластики, такими, як витинанка, оригамі, кусудамі, аплікація, квілінг;

–формувати здатність бачити прекрасне і бажання відтворити його своїми руками;

–етично-естетичне виховання студентів при навчанні основам паперопластики;

–активізація пізнавальної і творчої діяльності; підготовка до самостійного життя на сучасному світі і в подальшому професійному самовизначенні.

Освітня програма розроблена на основі типових програм, з урахуванням навчальних стандартів загальноосвітніх шкіл України, програми освітньої галузі «Технологія», у якій зовсім не приділяється уваги такому вигляду декоративно-прикладного мистецтва, як паперопластика. Програма, будучи істотним доповненням у вирішенні найважливіших розвиваючих, виховних і освітніх завдань педагогіки, покликана навчити студентів не лише репродуктивним шляхом освоювати складні трудомісткі прийоми і різну техніку квілінгу, оригамі та папероплетіння, але й спонукати творчу діяльність, направлену на постановку і вирішення проблемних ситуацій при виконанні роботи [Рібцун, 2011: с. 30].

У програмі досліджуються наочні зв'язки з іншими освітніми напрямками. Так, вивчаючи основи матеріалознавства, студенти користуються знаннями, отриманими на уроках природознавства, фізики, хімії. При виконанні схем квілінгу, ескізів виробів, роботи над

композицією застосовуються знання з галузі креслення, малювання, математики. Основний дидактичний принцип – навчання в наочно-практичній діяльності. У процесі реалізації програми використовуються всілякі методи навчання: пояснювально-ілюстративний, розповідь, бесіди, робота з книгою, демонстрація, вправа, практичні роботи репродуктивного і творчого характеру, методи мотивації і стимулювання, повчального контролю, взаємоконтролю і самоконтролю, пізнавальна гра, проблемно-пошуковий, ситуаційний, екскурсії.

У кінці вивчення розділу «Паперопластика» студенти повинні знати правила техніки безпеки, основи композиції і кольорознавства, класифікацію і властивості паперу, основні прийоми квілінгу, орігамі та папероплетіння, умовні позначення, послідовність виготовлення виробів з паперу, правила відходу і зберігання виробів із паперу [Швець, 2003: с. 40].

Уміти гармонійно поєднувати кольори при виконанні виробів, складати композиції згідно з правилами, класифікувати папір за формою і колірними характеристиками, правильно користуватися ножицями, голками, шпильками, чітко виконувати основні прийоми квілінгу, вільно користуватися описами і схемами із журналів і альбомів по паперопластичі, технологічними для інструкції картами і складати робочі малюнки самостійно, виготовляти прикраси, серветки, квіти, плоскі й об'ємні фігурки тварин з паперу на основі вивчених прийомів, виконувати окремі елементи і збірку виробів, розраховувати щільність плетіння, зберігати вироби з паперу згідно правил [Ткаченко, 2012: с. 40, Сисоєва, 2003: с. 20].

Висновки. У даний час актуальною стала проблема збереження культурної й історичної самобутності України, національних традицій, непорушних етичних цінностей народу. Декоративно-прикладне мистецтво органічно увійшло до сучасного побуту і продовжує розвиватися, зберігаючи національні традиції в цілісності. Воно містить величезний потенціал для освоєння культурної спадщини, оскільки донесло до сьогодення дня практично в неспотвореному вигляді характер духовно-художнього збагнення світу. У зв'язку із швидким зростанням обсягу знань, збільшенням кількості годин дисциплін гуманітарного і природничо-наукового циклу і зниженням пізнавальної перетворюючої наочно-практичної діяльності, виникає потреба в створенні додаткових освітніх програм декоративно-прикладної творчості. Такі програми сприяють розвитку інтересу до культури своєї Батьківщини, витоків народної творчості, естетичного відношення до дійсності, виховання світогляду, правильного уявлення про взаємозв'язок «Природа - Людина – Навколишнє середовище» [Савчук, 2008: с. 218].

Результатом розвитку творчих здібностей студентів, на нашу думку, є формування якісно нових цінностей (об'єктивних чи суб'єктивних), значущих для творчого особистісного становлення протягом життя, розвиток моральних якостей і властивостей студентів, а на заняттях з «Художньої обробки матеріалів» не тільки закріплюються, а й

покращуються знання та практичні навички по розвитку творчого потенціалу студентів, розвиваються здібності самоствердитися, самореалізуватися, ураховуючи національні традиції.

ЛІТЕРАТУРА

- Андреев, 2000* – Андреев В. И. Педагогика : учебный курс для творческого саморазвития / В. И. Андреев. – [2-е изд.]. – Казань : Центр инновационных технологий, 2000. – 608 с.
- Данькова, 1994* – Данькова І. В. Трудове навчання як засіб формування естетичного смаку / І. В. Данькова // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2004. – №2. – С. 11.
- Державна національна програма «Освіта : Україна XXI століття»*. – К. : Райдуга, 1994. – 61с.
- Краткий психологический словарь, 1985* – Краткий психологический словарь / под ред. А. В. Петровского. – М. : Политиздат, 1985. – 351 с.
- Лук, 1978* – Лук А. Н. Психология творчества / А. Н. Лук. – М. : Наука, 1978. – 127 с.
- Пономарев, 1976* – Пономарев Я. А. Психология творчества / Я. А. Пономарев. – М. : Наука, 1976. – 303 с.
- Рібцун, 2011* – Рібцун О. Г. Конструювання з паперу / О. Г. Рібцун, Ю. В. Рібцун. – К. : Літера ЛТД, 2011. – 32 с.
- Савчук, 2006* – Савчук І. В. Декоративно-ужиткове мистецтво на уроках трудового навчання як засіб формування естетичних смаків школярів / І. В. Савчук // Молодь і ринок. – Дрогобич : ДДПУ імені Івана Франка. – 2006. – №6 (21). – С. 122 – 126.
- Савчук, 2008* – Савчук І. В. Взаємодія трудового навчання і декоративно-ужиткового мистецтва як чинник мистецького розвитку школярів / І. В. Савчук, О. Ю. Пінаєва // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Херсон : Вид-во ХДПУ, 2008. – Вип. 47. – С. 218-222.
- Сисоєва, 2003* – Сисоєва С. Творчість як умова самореалізації особистості // Професійно-художня освіта України: зб. наук. пр. / ред. І. А. Зязюн. – Вип. II. – К. ; Черкаси, 2003. – С. 20-26.
- Ткаченко, 2012* – Ткаченко В. Розвиток творчих здібностей на уроках трудового навчання / В. Ткаченко. – К., 2012. – 44 с.
- Швець, 2003* – Швець О. М. Види художньої діяльності з паперу: метод. посібник [для вчителів початкових класів] / Центр дит. та юнац. творчості Ленін. р-ну. – Запоріжжя : Поліграф, 2003. – 71 с.

REFERENCES

- Andreev, 2000* – Andreev V. Y. Pedagogy'ka : uchebnyy kurs dlya tvorcheskogo samorazvy'ty'ya / V. Y. Andreev. – [2-e y'zd.]. – Kazan' : Centr y'nnovatsy'onnykh tekhnology'j, 2000. – 608 s.
- Dan'kova, 1994* – Dan'kova I. V. Trudove navchannya yak zasib formuvannya estety'chnogo smaku / I. V. Dan'kova // Trudova pidgotovka v zakladax osvity'. – 2004. – #2. – S. 11.
- Derzhavna nacional'na programma «Osvita : Ukrainyа XXI stolittya»*. – K. : Rajduga, 1994. – 61s.
- Kratky'j psy'xology'chesky'j slovar, 1985* – Kratky'j psy'xology'chesky'j slovar' / pod red. A. V. Petrovskogo. – M. : Poly'ty'zdat, 1985. – 351 s.
- Luk, 1978* – Luk A. N. Psy'xology'ya tvorchestva / A. N. Luk. – M. : Nauka, 1978. – 127 s.
- Ponomarev, 1976* – Ponomarev Ya. A. Psy'xology'ya tvorchestva / Ya. A. Ponomarev. – M. : Nauka, 1976. – 303 s.
- Ribczun, 2011* – Ribczun O. G. Konstruyuvannya z paperu / O. G. Ribczun, Yu. V. Ribczun. – K. : Litera LTD, 2011. – 32 s.
- Savchuk, 2006* – Savchuk I. V. Dekoraty'vno-uzhy'tkove my'stecztvo na urokax trudovogo navchannya yak zasib formuvannya estety'chny'x smakiv shkolyariv / I. V. Savchuk // Molod' i ry'nok. – Drogoby'ch : DDPU imeni Ivana Franka. – 2006. – #6 (21). – S. 122 – 126.
- Savchuk, 2008* – Savchuk I. V. Vzayemodiya trudovogo navchannya i dekoraty'vno-uzhy'tkovogo my'stecztva yak chy'nny'k my'stecz'kogo rozvy'tku shkolyariv / I. V. Savchuk, O. Yu. Pinayeva // Pedagogichni nauky' : zb. nauk. prac'z'. – Xerson : Vy'd-vo XDPU, 2008. – Vy'p. 47. – S. 218-222.
- Sy'soyeva, 2003* – Sy'soyeva S. Tvorchist' yak umova samorealizaciyi osoby'stosti // Profesijno-xudozhnya osvita Ukrainy' : zb. nauk. pr. / red. I. A. Zyazyun. – Vy'p. II. – K. ; Cherkasy', 2003. – S. 20-26.
- Tkachenko, 2012* – Tkachenko V. Rozvy'tok tvorchy'x zdibnostej na urokax trudovogo navchannya / V. Tkachenko. – K., 2012. – 44 s.

Shvecz', 2003 – Shvecz' O. M. Vy'dy' xudozhn'oyi diyal'nosti z paperu: metod. posibny'k [dlya vchy'teliv pochatkovy'x klasiv] / Centr dy't. ta yunacz. tvorchosti Lenin. r-nu. – Zaporizhzhya : Poligraf, 2003. – 71 s.

Надійшла до друку 9.07.2014.

УДК 291.42.77:2

Людмила Вороновська

ОСОБЛИВОСТІ ДУХОВНОГО ВІДЧУЖЕННЯ ЯК СОЦІАЛЬНОГО ФЕНОМЕНА В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті аналізується проблема соціальної сутності духовного відчуження у сучасному світі в умовах інформатизації. Досліджуються підходи до оцінки духовного відчуження, передумови, умови і причини його посилення в сучасній Україні, обумовлені наявністю протиріч у суспільстві, викликаних тотальними процесами інформатизації усіх сфер людської життєдіяльності. Сучасність характеризується стрімким розвитком і широким розповсюдженням процесу інформатизації, інтенсивного використання нових технологій для виробництва, зберігання, трансформації і розповсюдження інформації.

Звернення до проблематики феномена відчуження людини в умовах інформатизації суспільства обумовлене підвищенням ролі комп'ютерних і телекомунікаційних технологій в усіх сферах людської життєдіяльності. В умовах сучасної України звернення до цієї теми актуалізується соціально-економічними реаліями, в яких протікає процес інформатизації, детермінуючий собою відчуження людини праці.

Ключові слова: відчуження, інформатизація, духовне самовизначення, теоретико-пізнавальний аналіз, світоглядна позиція, феномен духовного відчуження, техногенна та інформаційна цивілізація, антропологічна криза.

В статье анализируется проблема социальной сущности духовного отчуждения в современном мире в условиях информатизации. Исследуются подходы к оценке духовного отчуждения, предпосылки, условия и причины его усиления в современной Украине, обусловленные наличием противоречий в современном обществе, вызванных тотальными процессами информатизации всех сфер человеческой жизнедеятельности. Современность характеризуется стремительным развитием и широким распространением процесса информатизации, интенсивного использования новых технологий для производства, хранения, трансформации и распространения информации.

Обращение к проблематике феномена отчуждения человека в условиях информатизации общества обусловлено повышением роли компьютерных и телекоммуникационных технологий во всех сферах человеческой жизнедеятельности. В условиях современной Украины обращение к этой теме актуализируется социально-экономическими реалиями, в которых протекает процесс информатизации, детерминирующий собой отчуждение человека труда.

Ключевые слова: отчуждение, информатизация, духовное самоопределение, теоретико-познавательный анализ, мировоззренческая позиция, феномен духовного отчуждения, техногенная и информационная цивилизация, антропологический кризис.

The article analyzes the problem of social essence of spiritual alienation in the modern world under the conditions of informatization. Approaches to the assessment of spiritual alienation, prerequisites, conditions and reasons for its strengthening in modern Ukraine are investigated, due to the presence of contradictions in modern society caused total process of informatization of all spheres of human activity. Modernity is characterized by the rapid development and widespread process of informatization the intensive use of new technologies for the production, storage, transformation, and distribution of information.

The process of information opens up a wide range of possibilities. On the one hand, are prerequisites free creative personal fulfillment at work, strengthening social ties, wide access to any information. In addition, while growing negative trends: the growing impact of information